ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Ukrainian Nat'l Ass'n
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:

per year......	$2.00	Canada & Europe:	
half year......	1.00	per year......	$3.00
single copy..	.03	half year......	1.50

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR. NAT'L ASS'N OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:

на рік........	$2.00	Канада і Европа:	
на пів року	1.00	на рік........	$3.00
поод. число	.03	на пів року	1.50

РІК XXIII. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота 6-го марта 1915. Ч. 27. | VOL. XXIII. Jersey City, N. J., Saturday, March 6, 1915. N. 27.

ПРОФЕСОР ГРУШЕВСЬКИЙ ПЕРЕД РОСІЙСЬКИМ СУДОМ.

Австро-угорська армія перемагає Москалів у цілій Галичині.

Московські звірства на Буковині.

Німецькі гармати розбили російські форти.

НА РОСІЙСЬКІЙ УКРАЇНІ:

ПРОФЕСОР МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ ПЕРЕД РОСІЙСЬКИМ СУДОМ.

ВІДЕНЬ (через Амстердам і Лондон), 1. марта. — **Російські власти в Києві з наказу міністерства внутрішних справ з Петрограду обжалували професора львівського університету Михайла Грушевського, котрого — як звісно — арештовано в Києві перед кількома тижнями, о державну зраду. Російські часописи доносять, що се стало ся буцімто на тій основі, що найдено при нім при ревізії листи від українських політиків з Австрії.**

—o—

В ГАЛИЧИНІ І НА БУКОВИНІ:

АВСТРІЙЦІ ВІДПИРАЮТЬ РОСІЙСЬКІ НАПАДИ В ЦІЛІЙ ГАЛИЧИНІ МИМО ЧИСЕЛЬНОЇ ПЕРЕВАГИ МОСКАЛІВ.

БЕРЛІН (через Лондон), 4. марта. — З Відня, столиці Австрії, доносять під датою 3. марта с. р.:

В західних Карпатах відбито вчера кілька нападів. На всіх становищах, які Австрійці заняли, удержали ся вони мимо переважаючих сил нападаючих Москалів.

В полуднево-східній части Галичини, в околици Станиславова тривають дальше дуже завзяті бої. Москалі зібрали дуже великі сили між Станиславовом і Коломиєю і напирають на австрійські становища з великим завзятєм, але всі їх напади відперто з тяжкими для них стратами.

АВСТРІЙЦІ МИМО РОСІЙСЬКОЇ ПЕРЕВАГИ ПОСТУПАЮТЬ ПОВОЛИ ВПЕРЕД.

ВАШІНҐТОН, Д. К., 4. марта. — Тутешна австро-угорська амбасада дістала таку бездротну телєграму від міністерства заграничних справ з Відня під датою 3-ого марта с. р.:

В Галичині тривають дальше дуже завзяті і кроваві битви в Карпатах коло переходів і на полудне від ріки Дністра, в околици між Станиславовом і Коломиєю. Москалі безвпинно збирають нові помічні сили і скрізь щодо числа мають вже перевагу, але нігде ще в останних днях не осягнули жадного успіху. Австрійці в деяких місцях посунили ся наперед.

МОСКАЛІ БОЯТЬ СЯ, АБИ АВСТРО-УГОРСЬКА АРМІЯ НЕ ВІДТЯЛА РОСІЙСЬКИХ ВІЙСК В ГАЛИЧИНІ ВІД РЕШТИ АРМІЇ.

БЕРЛІН (через Лондон), 4. марта. — Воєнний кореспондент тутешного дневника „Берлінер Таґеблят" доносить з австрійського ґенерального штабу на галицькім фронті: Москалі напирають на становища австро-угорської армії на цілім фронті у східній Галичині, але не осягнули найменьшого успіху в жаднім місци. Мимо снігів і заметілї завзяті битви тривають дальше. Москалі посьвячують цілі маси жовнірів, посилаючи їх на певну смерть до карпатських переходів. Ходить їм о се, щоби ті переходи здобути і не пустити австро-угорських війск з Угорщини до Галичини, бо бачать, що тепер, коли Австрійці держать всі переходи у своїх руках, можуть вони вислати більші війска до східної Галичини й обійти російську армію та відтяти її від російських війск в російській Польщі. Москалі бють ся з пожертвованєм та з розпучливим завзятєм, але доси без найменьших успіхів, хоч страти в людях мають вони щодня дуже великі.

В ГАЛИЧИНІ РОЗВИВАЮТЬ СЯ ВЕЛИКІ БИТВИ НА БОЙКІВЩИНІ І НА ПІДГІРЮ.

ВІДЕНЬ (через Лондон), 4. марта. — Нині оголошено таку урядову оповістку головної австро-угорської воєнної кватири:

В Галичині триває дальше завзята битва в Карпатах на захід від переходу коло Ужока (на Бойківщині між Лютовисками і Туркою). Битва розширила ся тепер на значні простори і ведеть ся за посіданє важних верхів і доріг. Москалі виконують один напад за другим, але доси всі їх напади відперто, причім завдано їм тяжкі страти.

Вчера австро-угорські війска осягнули кілька важнійших успіхів на галицькім воєннім поли і взяли значне число Москалів до неволї.

В полуднево-східній Галичині в околици Станиславова розвиваєть ся також велика і кровава битва.

В західній Галичині коло ріки Дунайця було вчера доволї спокійно.

На Буковині тишина.

МОСКАЛІ ЗБИРАЮТЬ ЩОРАЗ ТО НОВІ СИЛИ В ГАЛИЧИНІ.

ВІДЕНЬ (через Амстердам і Лондон), 5. марта. — Тутешна німецька ґазета „Нає Фрає Пресе" пише в нинішнім своїм виданю:

В Галичині в горах Карпатах впали в останних днях обильні сніги, але вони не здержали ходу воєнних ділань. В західній Галичині Москалі в останних місяцях потерпіли тяжкі страти і тому вони там тепер держать ся слабше та виконують тільки слабші напади на наші становища. Натомісць в середущих Карпатах у переходах нападають вони на наші становища з великим завзятєм. В тих місцях, а також на полудне від Дністра збирають Москалі щодня нові сили, але нігде не вдержують ся проти огню австрійської армії.

В ЗАХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ В ДВОХ МІСЦЯХ ПОБИТО БОСКАЛІВ НА ГОЛОВУ.

ВІДЕНЬ (через Лондон), 5. марта. — Про події на східнім терені війни в Галичині оголошено нині таке оповіщенє:

В західній Галичині вдарили Москалі на наше військо, яке перейшло ріку Дунаєць і стануло над рікою Бялою (ріка Бяла впадає від сходу до ріки Дунайця), але завдано їм кровавий удар і відперто їх дальше на схід.

Москалі виконують дальші напади на наші становища в Карпатах і на полудне від Дністра (в околици Станиславова і Коломиї). Всюди їх відбито. Коло Балиґорода (на північ від карпатського переходу коло Лупкова, а на полудне від міста Сянока) попали ся Москалі на тяжкий до переходу шлях, обильно засипаний снігами, де розгромила їх наша артилєрія.

В инших місцях східного поля війни не було вчера жадних змін.

Довкруги Перемишля панує повний спокій.

ПРАВОСЛАВНИЙ МИТРОПОЛИТ ПРО РОСІЙСЬКІ РАБУНКИ НА БУКОВИНІ.

БУДАПЕШТ (через Відень і Амстердам), 4. марта. — Тутешна мадярська ґазета „Аз Ешт" доносить:

В місті Клявзенбурґу (на Угорщині) був недавно православний митрополит для православних Українців і Румунів на Буковині др. Репта. Там був він у о. Манґри, вікарія епископа з Великого Варадина. У розмові сказав митрополит др. Репта, що Москалі підчас свого побуту на Буковині обходили ся з місцевим населенєм по звірськи. Не щадили українських хлопів, котрих — як заповідали — йшли визволяти, а богато дали ся в знатє також Румунам і жидам. Понищили посілости давних румунських боярських родин і збурили їх двори. Також і селяни дуже потерпіли від московських наїзників. Богато Румунів повтікало перед Москалями до Румунії і там їх принято, але українські селяни не мали куди втікати. Вкінци митрополит др. Репта заявив, що з одного лиха дійсно освободили Москалї зелену Буковину, а то — з москвофільства, яке вже там пропало раз на все.

—o—

В РОСІЙСЬКІЙ ПОЛЬЩІ:

НІМЦІ ЗДОБУВАЮТЬ РОСІЙСЬКУ ТВЕРДИНЮ.

БЕРЛІН (через Лондон), 4. марта. — Німецьке військо стануло під російською кріпостю Осовцем. Вчера бомбардовано осовецькі форти і два вже знищено та змушено російські гармати до мовчаня. (Російська кріпость Осовец лежить в північній части російської Польщі, над рікою Наревом, на північний схід від Варшави, всего 12 миль (американських) від Східних Прус, обіч мазурських озер).

ЗАМАХ В РОСІЙСЬКІЙ ТВЕРДИНИ.

БЕРЛІН (через Амстердам), 4. марта. — Через Румунію наспіли сюди певні вісти, що в Берестю Литовськім невислїджені особи висадили чотири маґазини пороху у воздух.

Брест Литовський — се найбільша російська кріпость. Лежить вона над рікою Бугом, 25 миль (австрійських) на схід від Варшави, столиці російської Польщі.

—o—

В РОСІЇ:

РУХ ЗА МИРОМ В РОСІЇ.

БЕРЛІН (через Амстердам), 3. марта. — Шведські ґазети доносять, що в Росії у двірських кругах, серед висших урядників і серед богачів зростає рух за миром. Боять ся вони розпаду Росії або хоч би суспільного занепаду та зубожіня цілої російської держави і хотіли би її ратувати перед нещастєм поки час. Провід в тім руху дає бувший російський президент міністрів ґраф Серґій Вітте, котрий заложив мирову партію проти великого князя Миколи Миколаєвича і його войовничої партії націоналїстів.

По їх стороні вже станула була часть московських ґазет, але уряд заборонив їм писати за миром.

В Москві завішено навіть ґазету „Раннєє Утро" на час війни за статю „Небезпека соромного мира", в якій писало ся, що кождий день війни показує, що чим пізнїйше буде мир заключений, тим він буде гірший і соромнїйший для Росії.

Російський уряд виступив проти сих мирових змагань на домаганє анґлійського амбасадора в Петроґраді, котрий заявив російському міністрови заграничних справ Сазонову, що мировий рух є небезпечний і тому Анґлія звертає увагу на сей рух, а особливо на ґрафа Вітте, котрий свобідно собі аґітує за миром і ширить ненависть проти Анґлії.

ЗА ЯКОЮ СВОБОДОЮ ТУЖАТЬ ПОЛЬСЬКІ МОСКВОФІЛИ.

БЕРЛІН (через Амстердам і Лондон), 4. марта. — Російські часописи, які сюди дістали ся з Петроґраду, доносять, що в російській столици відбув ся недавно 150-тий славянський обід, на якім головний бесідник Щеґловітов, пригадуючи слова Костюшка: „Конець Польщі", сказав, що Поляки не можуть мріти про Польщу без російського правлїня. Спомiж присутних на обіді Поляків ніхто не обзивав ся, аж на просьбу комітетових встав один редактор польської часописи, котрий сказав, що Німеччина є сильна і буде сильна, хоч би її навіть Росія побідила. Щодо Польщі під Росією сказав сей польський редактор, що коли Москалі хотять добре жити з Поляками, то мусять инакше з ними обходити ся.

По тих словах повстав шум на салї. Зараз підніс ся предсїдатель зборів, відібрав польському бесідникови слово, а опісля перервав засїданє. Підчас перерви випрошено Поляка за двері.

Зазначуємо, що сей 150-тий славянський обід в Петроґраді уладжували московські націоналісти під стягу звісного ґрафа Володимира Бобрінського, а покровителем націоналїстів є власне великий князь Микола Миколаєвич, головний командант російської армії, котрий — як звісно — обіцяв відбудувати Польщу під царським панованєм. Можна собі представити, яка би то була та відбудована Польща в волї Миколи Миколаєвича, коли його ученики і поклонники тепер вже співають конець Польщі...

В першій половині місяця лютого донесли Москалі з Петроґраду видуману нами вість, що Австрія згодила ся, аби Поляки дня 14-ого лютого вибрали собі в Кракові польського „круля", а навіть подавали, що тим „крульом" має бути австрійський архикнязь Кароль Стефан. Ми сеї телєграми не повторяли, бо знали, що се видумка. Москалі не знають, що дїєть ся в неприятельській для них Австрії і такими видумками лише осьмішують ся, але американські Поляки так сліпо вірять у все, що йде з Петроґраду, що приймають се як сьвяте. Польська ґазета „Дзєннік Звйонзкови" (з Шікаґо) навіть була накинула ся на Австрію, що дає Полякам короля, не питаючи ся редакторів „Дзєнніка Звйонзкового", чи вони на се згодять ся.

А тимчасом вже 3-тий тиждень минає від 14-ого лютого, а „круля" як нема так нема. Шкода було тільки проклинати Австрію. Але нема ради для того, хто вірить Росії. Росія таких любить, дає їм обіцянки і платить гроші, але копає їх і викидає, коли вони забагнуть, аби слова перемінили ся в дїло.

—o—

НА МОРИ:

АНҐЛІЙСЬКА І ФРАНЦУСЬКА ФЛЬОТА НЕ МОЖУТЬ ДІСТАТИ СЯ ЧЕРЕЗ ДАРДАНЕЛІ ДО ТУРЕЦЬКОЇ СТОЛИЦІ ТА НА ЧОРНЕ МОРЕ.

БЕРЛІН (бездротна телєграма до Сейвіл, Л. Ай.), 5. марта. — З Царгорода (Константинополя), столиці Туреччини, прийшли нині телєграми, які заперечують вісти анґлійські про успіхи анґлійських і французьких воєнних кораблів в Дарданельськім проливі.

Турецький ґенеральний штаб подає до відома, що анґлійсько-французька фльота по довгім острілюваню передних фортів при вході до Дарданелів ушкодила їх, але се старі форти, будовані в давних часах і доволї слабі.

Натомісць ані анґлійські ані французькі кораблї не вспіли ще дістати ся до внутрішних сильних дарданельських фортів, тож покищо не було ще дійсної битви за Дарданельський пролив.

Цїлий пролив є сильно охоронений не лише дуже сильними новітними внутрішними фортами, але також великою масою підводних мін так, що жадна неприятельська фльота через Дарданелї не дістанеть ся до Царгорода.

Про висадженє неприятельських війск на сушу коло Дарданельского проливу нема бесіди, бо в околици Дарданельського проливу турецька військова управа зібрала велику сухопутну армію в силї 150.000 людий.

„SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Telephone: 498 Jersey City.

Published by
The Ukrainian National Association of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати лише на адресу:
„S V O B O D A"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3. 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. Рукописий не звертає ся.

ЗАМАСКОВАНЕ ХРУНЇВСТВО.

Кілько зусиль поклав наш нарід для здвигненя своїх народних інституцій в Галичині! Пригадаймо собі от хоч би один „Дністер". Коли 1891. р. дістали Українцї концесію на заложенє асекураційного товариства під умовою, що зберуть на разї 120.000 корон основного фонду, то тоді уважали се наші патріоти за точку народної чести, щоби в як найкоротшім часї зібрати згадану квоту. До роботи в тій справі приступили всї наші сьвідомі патріоти, духовні й сьвітські, і за 3 місяцї основний фонд був зібраний. Яка втїха, яка радість запанувала між цїлою суспільностию по введеню сеї величавої, дорогої кождому Українцеви інституції.

Подібно радїла цїла наша суспільність, коли основано Краєвий Союз кредитовий, Руську Щадницю, Земельний Банк, Сїльський Господар, Рідну Школу, чи хоч би меньші якісь інституції й товариства в повітах чи місцевостях. Радісні розмови на тему заложеня тих інституцій чути було не лише в домах інтелїґенції, але народ радів в читальнях і на зборах, а наші часописи не одним наворотом обговорювали подібні події на своїх шпальтах.

В народі почав рости дух, що ось то ми **власною силою проти волї наших ґнобителїв** таки робимо дійсно-творчу роботу. І ніхто навіть не сьмів подумати щось лихого про наші інституції здвигнені працею цїлого народа. Коли кольський наймит заложив часопись в українській мові („Руский селянин"), то вже за тиждень цїла українська суспільність знала, що ось то такий а такий чоловік ховаєть ся під українською назвою часописи і **провадить хрунївську роботу**, бо нападає на наших патріотів, на наші інституції й товариства і оплюває їдию ненависти цїлий український рух. І тоді вся суспільність мала ся на осторожности перед архихрунями й оминала їх як заразу і їх вплив упав сейчас по появі продажної ґазетки.

Так було в Галичинї. Подібно розвивали ся наші народні інституції і в Америцї. Ми знаємо, що посьвяченє першої грецько-католицької церкви уважало ся в Америцї за народний празник, а коли по великих зусилях перших американських духовних і деяких сьвітських українських патріотів повстав нинїшний Український Народний Союз, то ся подія уважала ся переломовою хвилею в житю Українців в Америцї, а навіть в старім краю з подивом глядїли на Американців, що вони змогли поставити таку красну й сильну інституцію. Кождий дорожив Союзом як нашим найдорозшим скарбом, гордив ся тим, що ось то ми маємо на чужинї свою твердиню.

І минули лїта, й розвинув ся Союз з малих початків до великих розмірів. І стало ся диво: коли в краю радїли люди здвигненєм чи розростом народних інституцій, а хтонебудь був би виступив проти інституції, сього уважано **зрадником і хрунем**, то в Америцї, коли появили ся люди зпід темної зьвізди і почали виступати проти Союза, загал не напятнував їх зрадниками й хрунями, але почав їм потурати через те, що вони маскували ся. Бо ось прийшов собі такий незвісний чоловічина до Америки й почав по якімсь часї нападати й на українські інституції, церкви, товариства, бо він... „радикал", чи „соціялїст", хоч він сам понятя не має, що то є радикалїзм чи соціялїзм. А безкритичний загал зовсім не знав, чи не хотів поставити питаня таким панкам: чи в програмі вашої партії лежить нищенє народних інституцій? Ба, такі масковані хрунї взяли собі за головну цїль: нищити все народне житє. Навіть часописи позасновували собі, щоби зогиджувати весь український дорабок. І коли „Руского селянина" в Галичинї напятнувала наша суспільність, то подібні часописи в Америцї розходять ся безкарно і деморалїзують народ.

Ба, що більше! Ми потураємо навіть тим одиницям, які безкарно плюють на український рух і інституції. Кілько разів буквально оплюовано наші церкви? Кілько разів знова з церковних проповідальниць ґолосить ся проповіди проти Українського Народного Союза? Бувші в краю москвофіли або ляхомани стають тутки нїби українськими патріотами і, замаскувавшись, опоганюють всї дотеперішні наші здобутки. За їх приміром ідуть — може й несьвідомо — навіть бувші патріоти з краю, котрим Америка перевернула звичайний спосіб думаня: їм здаєть ся, що тут „нема нї пекла анї раю... тільки я" і поволи попадають в манїю великости, та нищать те, з таким трудом придбане добро їх попередників. І наша церков, котра в Галичинї була остоєю народного житя, стає в руках таких людий місцем, звідки якраз вони разширюють свою протинародну роботу. Не зважають вони на те, що їх попередники будували церкви на те, щоби при їх помочи згуртувати людий, а відтак витворювати народні інституції.

Се сумний стан, тимбільше. що на чолї церковної єрархії стоять сьвідомі Українцї! Видко, що, або церковна єрархія не знає про те, що деякі її підчинені одиницї роблять замах і на церков і на народні інституції, або ся єрархія не має сили зарадити злому.

„Стіймо на колесницях!" Особливо в теперішних часах не даймо опоганити нашої церкви, Українського Народного Союза й инших народних інституцій. До стереженя сього народного добра є поклицана цїла українська суспільність, а проти **маскованих хрунів** обовязаний виступити кождий сьвідомий Українець, сьвітський чи духовний. З трудом здвигнені інституції легко опоганити й підірвати, але назад їх поставити на ноги буде тяжко. Над сим нехай застановить ся кождий щирий патріот.

ПАНАМСЬКИЙ КАНАЛ.

Злучені Держави хоронять свою невтральність. Недавно доносили часописи, що 2 анґлїйські кораблї були приневолені покинути Панамський Канал, бо Америка є невтральна. Годі ще предвидїти, яку ролю відограє Панамський Канал в теперішній історії, але само перекопанє Панамської шийки є вже дуже важне.

Вже Колюмб, відкривець Америки, чув про Панамську шийку, але він думав, що се вузкий пролив і розповідав так в Еспанії. І тому еспанське правительство припоручило свому урядникови Бальбоа розслїдити сю шийку. Він перейшов сю вузку смугу землї протягом 22 днів і він був першим Европейцем, що відкрив Тихий океан.

Коли купецький сьвіт довідав ся про сю вузку шийку, так сейчас почали виринати проєкти перекопаня сеї суші, щоби як найкоротшою дорогою можно було спроваджувати товари, Але щойно перекопанє Суеського каналу з Европи до Азії коло Африки дало товчок до поважної працї над перекопанєм Панами. Під проводом інжинера Лєссепса, творця Суеського каналу завязала ся компанія і в 1887. роцї приступила вона до роботи. Але цїле підприємство скінчило ся банкротством, найславнїйшим дотепер в історії. Тисячі людий, які вложили свої маєтки, стали жеораками, хоч тут зовсім не був винуватий сам Лєссепс.

Здійснити проєкт перекопаня шийки вдало ся щойно Злученим Державам, хоч тут помогли вже давнїйше зачаті французькі роботи; Французи перекопали були вже дві пяті части землї так, що Американцям лишило ся до перекопаня ще три пяті части.

Американцї почали свої роботи в 1901 роцї тим, що осушили наперед мочаристі околицї, де мав бути перекопаний канал, а також постарали ся о лїчничі средства проти укушеня москітів, котрі спричинювали жовту пропасницю. Уздоровивши околицю, могли Американцї затруднювати в 1905. роцї по 5000 робітників денно, а в 1910. роцї вже по 50.000 робітників денно.

Перешкоди при тім каналї були далеко більші нїж при Суеськім. Для ріки Шаґре, котра там дуже часто виливала й заливала роботи, треба було викопати озеро (Ґатунське) з ріжними штучними спусками (шлюзами) для управильненя бігу води.

Тому, що з горбів безнастанно усувала ся земля, треба було знайти відповідний хворост для будованя язів, а декуда треба було цементувати дно, щоб не бухала вода зі споду та не заливала корита каналу.

Панамський канал се один з найбільших подвигів, які довершило людство, бо получено через гори два океани.

Канал сповняє свою службу при помочи шлюзів, які запинюють воду, котру пускають разом з кораблем. Сї шлюзи збудовані так, що кораблї можуть рівночасно минати ся і плисти в противні сторони.

Кошти будови Панамського каналу виносили 400 міліонів долярів, коли кошти Суеського каналу винесли 100 міліонів долярів. Канал скорочує купецьким кораблям дорогу о 14.000 миль, можна отже собі подумати, яке се значінє буде мати в торговельнім сьвітї.

Канал Панамський зневтралїзований міждержавним договором в той спосіб, що через нього може перепливути кождий корабель, лише не сьміє в нїм задержуватись анї блькувати каналу. А коли розходить ся о оборону каналу, то Америка може се зробити оружною силою, а навіть збудувати форти. Як довго отже буде невтральна Америка, так довго буде невтральним і канал.

З нагоди отвореня Панамського каналу рішено устроїти міжнародну „Панамсько-Тихоокеанську" виставу в Сан Франціско, яку отворено дня 20. лютого.

Рано о пів до семої збудили місто свист фабрик, автомобілевих сирен, звук дзвонів на церквах і всякі инші калатаючі та свищучі інструменти. Френклїн Лейн, секретар департаменту внутрішних справ, яко репрезентант президента Вілсона, та ґубернатор Джонсон і президент вистави Мур були головними бесїдниками при формальнім отвореню вистави.

Сорок одна заграничних держав і сорок американських стейтів та три територіï Злучених Держав є зарепрезентовані на тій виставі.

УКРАЇНЦЇ В РОСІЙСЬКІМ ВІЙСКУ.

Один Українець зі східної Галичини мав нагоду розмовляти з офіцирами й жовнїрами російської армії. Якось припадково дістав ся він опісля до Відня і там розповів свої враженя редакторови „Фремденблят-у".

Читаємо там:

„В Рогатинї завважав я в одного офіцира український калєндар „Просьвіти". Сей офіцир був судією в містї П. Я довго розмовляв з ним про відносини на Українї. Вже на один місяць перед вибухом війни заряджено масові арештованя між Українцями по обох сторонах Днїпра. Особливо богато арештовано інтелїґентів і студентів. Українські полки не лише, що переповнені шпіцлями, але за ними стоять все російські резерви. Зроблено великї приготованя, щоб можливе українське повстанє, здавити в самім зародку. Перед чужими людьми послугують ся Українцї російською мовою. Коли їх однак запитають, „хто ви", вони кричать: „Малорос, не кацап".

„В книгарнях по містах дуже часто запитували офіцири й прості салдати за українськими книжками. Так оповідав менї один книгар, що раз прийшов до нього російський офіцир і зажадав від нього в чистій українській мові „Залїсє" Маковея.

„Є отже й між офіцирами сьвідомі Українцї, які нераз не можуть вгамувати свого українського чувства. Оттак в Рогатинї зловили раз салдати одного ученика української приватної ґімназії й запитали його, де стоять австрійські батерії. Ученик нїяк не хотів нїчого говорити. Тоді запроваджено його до команданта. Сьому сказав хлопчина, що всї ученики української приватної ґімназиї в Рогатинї заприсягли, що не допустять ся нїякої зради, а старші вступили до Січових Стрільців. На се командант витягнув паперову пятьдесятьрублївку, видер з неї по серединї цифру і дав її хлопцеви на память.

„Правда, таких офіцирів нема богато в російській армії, але богато є між простими жовнїрами добрих Українців. Один салдат сказав, що вони дуже нерадо йшли до Галичини, бо „Ви наші братя і маєте гарний устрій — але щож: як ми не підемо, то нас поженуть на Сибір, а там є вже мій молодший брат".

НАШІ ОПОЛЧЕНЦЇ.

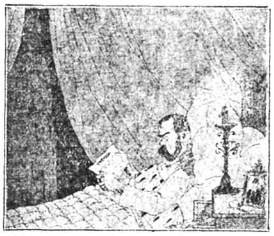
Один активний штабовий офіцир представив неймовірні подвиги свого баталїону, зложеного з українських ополченців зі східної Галичини ось-так:

„Було се недавно в Карпатах. Я стояв на чолї баталїону ополченців другого покликаня, зложеного з Українців зі Східної Галичини й Угорщини. Я мав в баталїонї всього на всього 11 офіцирів і себе. Люди дістали старі карабіни системи Верндля і угорські мундури. З тим баталїоном я виконав найтяжшу задачу, яку я мав колинебудь в моїм житю. Ми мусїли машерувати серед найгіршої погоди через три дни і три ночи в горах. Для спочинку оставало нам всього навсього кілька годин. Ми машерували 50 мінут, спочивали 10, а потім знова таксамо. Я мусів вдержати підчас сього маршу зелїзну карність, хоч ми нічого не мали їсти, кромі сього, що мали при собі. Анї офіцири анї жовнїри не сьміли покидати свого приділеня і ви можете собі представити, що в менї діяло ся, коли сї люди без упину йшли найгіршими гірськими стежками.

„Третого дня позволив я свому баталїонови нарвати собі ріпи на однім поли, що лежало при гостинци. Люди плакали з радости, а четвертого дня дістали вже довший відпочинок. Я обчислив, що бракувало 7 людий. Але ще підчас спочинку дігнало нас чотирох людий, цїлком перемучених і оправдували ся. Я похвалив їх за їх щирість в службі, бо хоч вони зломились були фізично, але опісля рештками сил дїгнали свій баталїон. По кількагодиннім спочинку пійшли ми дальше і зробили четвертого дня ще 21 кільометрів. Вправдї я лише стратив трох людий, але тих духових і моральних мук, які я пережив, я нїколи не забуду".

(Укр. Кор-блят).

ТЕЛЄҐРАМА ВІД СТРИЙКА ДО ЦАРЯ.



Московський післанець приніс цареви до дому до постелї від головного команданта російських військ великого князя Миколи Миколаєвича таку телєґраму:

— Сейчас приїзди на фронт! Не штука в постели роздумувати над миром!

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ.

I.

Лист з Требіча (в Моравії) писаний 20. січня 1915 студентом фільософії до батька і сестри, котрі проживають у Стемфорд, Конн.

Найдорозші! Вкінци, по довгім, нетерпеливім ожиданю дістав я Ваш лист, котрий незвичайно мене урадував, та не на довго, бо по прочитаню його попав я майже в розпуку. Урадував він мене, бож се лист від найдорозших, з далекого заморського сьвіта, відки дістати відомість в теперішних часах не така легка річ, а засмутив він мене, бо я думав, що бодай Вам там поводить ся лїпше як нам тут. До того нагадав менї той лист наших найдорозших там в далекій, нещасній Українї, про котрих я лиш серед великого занятя хвилево можу забути. — „Де є, мамуся наша та наші бідні сирітки і як їм поводить ся?" — питаєте ся мене, Татку.—Прикре се питанє і тяжко на него відповісти, але щож; не буду я Вас дурити, бо се не малоб цїли, а скажу Вам правду: Я не маю понятя, де вони є і що з ними діє ся. Я дістав був вправдї від них відомість, про що я Вам вже писав, але лїпше булоб, як бувбим жадної відомости не мав.

Річ мала ся так: В хвили зближуваня зненавидженого лютого ворога, в хвили, де мало ся враженє, що цїле місто то великий дім божевільних, в тій прикрій хвили я мусів попращати ся з мамусею та маленькими сестричками. Ах, страшна се була хвиля, але... я мусів... Кажу: мусів! Чи справдї я мусів? Чи не міг я їх забрати зі собою? Або чи не міг і не повинен я був лишити ся разом з ними і дїлити ту саму долю?

Нераз приходять менї на гадку ті питаня і я сам собі роблю викиди, та вкінци приходжу до переконаня, що я не міг инакше зробити. Забрати їх зі собою я не міг, бо у нас нїхто не знав, що правительство заопікує ся нещасними вигнанцями, та що воно до того навіть зобовязане. Тож утїкали лиш ті, що мали гроші, утїкали передівсїм жидівські пявки, що в тім критичнім часї всї свої сили напружили, щоб до послїдної краплї виссати християнську кров, так що конали свого, а наш бідний християнин мусів лишитись на поталу ворогам. Деякі на розказ властий мусїли опустити родинне місце, як що в тій місцевости мала бути битва, деякі заможнїйші забрались самі і на чужинї коротять своє нужденне житє, инші лишились дома. Але одні і другі мають досить. Одні і другі знають, що то є війна, та не знати, котрі котрим мають завидувати. Бо підмога зі сторони уряду дуже, дуже скупенька. Може тим послїдним і лїпше поводить ся, але у нас нїхто сего не знав. А хочби ми й знали. Чи думаєте, що мама так легко були би розлучили ся з рідною хатою та з рідною землею? Не знаю, що там дїялось, не знаю, що дїєсь. Я, вірючи в поголоски, що Москалї, хоч які варвари, бідним людям нічого не роблять, за те мущин інтелїґентів, а головно нас Українців, як не страчують, то що найменьше змушують до копаня шанців та инших воєнних праць, я, вірючи в те, був змушений розлучитись з ріднею. Бо чиж міг би я був помагати лютому ворогови убивати рідних братів, копати для них гроби? Нї, за ніщо в сьвітї! Скорше викопав бим гріб для себе нїж для найзавзятїйшого свого ворога в житю приватнім, котрий в тім часї стає найбільшим моїм приятелем, бо він боресь з найбільшим ворогом нашої рідної Неньки-України, ворогом культури. І так родинї бувбим нічого не поміг, а собі певно пошкодив. До того чувєм, що Москалї — як я вже висше згадав — бідним людям нічого злого не роблять. Вони і справдї „добрі люди" ті наші „приятелї", „освободителї" славянського народа — Москалї. Вступаючи як побідники в чужу хату, вони приязно здоровкають мешканців: „Здорові були — кажуть — добрі люди! Не бійтесь, ми також люди і нічого злого ми вам не вдіємо. Але ми голодні, тому заберемо всьо, що лиш до їдженя знайдеть ся. Нам зимно, тому розложимо огонь, хочби найдорозші меблї, найдорозший фортепян, а навіть хату ми мали спалити!... Нам треба гроший, тому мусите всї гроші віддати, які лиш маєте. Тай много инших річий, які нам будуть потрібні, ми заберемо. Але ми нїкому не робимо прикрости... се є наша воєнна мораль!"... Варвари, звірюки в людськім тїлї! І такі потвори земля божа на собі носить! О, пожалуваня гідна вона! І з такими дикунами-варварами має боротись культурний народ?! О ironiє!

Але я не маю наміру описувати Вам московського варварства, анї давати вислову своему обуреню, бо жадне перо в сьвітї не було би в силї сего описати. Не маю також наміру описувати Вам горя наших братів: тих, що на вигнаню, як також тих, що лишились дома, бо на се не маю часу, а впрочім забракло би менї паперу та чорнила. Цїлі томи книжок можна би про се писати, та на жаль моє цїлоденне занятє не позволяє менї навіть пару слів написати. От, бачите, я сей лист вже майже два тижнї пишу, та годі його скінчити, тому не дивуйтесь, що я так мало до Вас пишу, та що той лист не дуже то складно написаний. Я хотів Вам тим разом коротко описати, в який спосіб і чому розлучив ся я з мамусею та сестричками та де вони тепер перебувають. Та що з ними діє ся. На жаль сего я сам не знаю. Я, в надії, що коли не судилось менї тепер нести поміч загроженій вітчинї і оружєм в руках добувати для неї волї, то може пощастить ся менї колись в будучинї в лїпших часах їй пригодитись, для неї працювати, я в тій цїли пустив ся був уже в послїдній хвили в дорогу, не знаючи зразу сам куди.

З проголошенєм війни я зголосив ся був як добровільний охотник до Українських Стрільців, про котрих Ви певно там чули і читали. Се було у нас сьвятим обовязком кождого сьвідомого Українця. Тисячі 16 і 17-лїтних хлопців, а навіть дівчата голосились під український прапор, щоб здавити раз того проклятого лютого ворога. Аж серце ра-

дувалось на сю вістку! Про смерть та воєнні труди навіть ніхто не згадав. Ви знали Олеся Кривовязу, сина небіщика секретаря. Він мав іти тепер до 8. кляси гімназіяльної, 17 літ ще не було йому. Власне перед кількома днями дістаєм повідомлене о його смерти; поляг в боротьбі з Москалями... Так, поляг молоденький герой, але слава не поляже, не вмре, не загине!

Про свої наміри я, розуміесь, мамі нічого не згадував, бо булиб не пустили. Тай менї самому, правду сказавши, жалко ставалось на згадку, що може вже більше разом не побачимось; але любов вітчини перемогла любов матери і я пішов до асентирункової комісії. Та пішов лиш на те, щоб небавом зі встидом назад вернутись... З огляду на те, що я задля своєї короткозорости зістав був з війська увільнений, та з огляду на мій не дуже тоді імпонуючий вигляд (бо я був якраз в тім часї сильно хорий), мене не принято в ряди борців за волю, а сказано менї, що я можу в инший спосіб прислужитись вітчинї... (та я знова задалеко відбіг від теми, а тут нема часу!). Кінець кінцем — по довгих, з ріжними пригодами получений подорожи, опинив ся я на чужинї, між чужими, але добрими людьми. Мама з дітьми лишились дома на ласку і неласку ворога. Довгий час не мав я від них ніякої вістки, не знав, що з ними дїялось, бо почта там не доходила. Там господарили Москалї. Нараз вичитав я в часописи радісну вістку, іменно, що наше військо виперло Москалів з цїлого фронту та що між иншими і в нашім містї запанував давний порядок. Сейчас написав я до дому і по трех тижнях дістав з дому картку. З тої картки довідав ся я лиш тілько, що всї здорові та дивують ся лиш, чому я їм нїчого не відписую, хоч вони до мене аж три листи написали. З тих трох листів не дістав я анї одного, а мій лист, який я сейчас по одержаню їх картки написав, не дійшов до їх рук, бо ворог проклятий вернув вдруге в наші околицї і почта знова там не доходить. Від того часу, а минуло вже більше як два місяцї, не маю з дому ніякої вістки і не знаю, де вони тепер обертають ся: чи лишились і сим разом дома, чи може є де на вигнаню, а згубивши мою адресу, не можуть менї сего написати. Я вже цїлком здеспераваний, так що й гризти ся більше не можу, бо треба числити ся з всякою евентуальностию. Але трудна рада, ми на се нїчого не вдієм!

Що до мене самого, то менї поводить ся як на сї часи ще не найгірше. Як Вам відомо, дістаєм завдяки свому товаришеви з віденського університету місце в канцелярії з недуже то великою платнею, але так, що можу жити, не потребуючи голодувати. Правда, що 14 годин денної працї (від 6 год. рано до 8 вечір) то для мене троха забогато, що мене то дуже мучить, правда, що богато з того забуду, що навчив ся, бо я не можу тут задля браку часу прочитати навіть ґазети, не то щобим міг яку книжку прочитати, але треба взяти під увагу, що многим моїм товаришам далеко гірше поводить ся. Лише думка про будучність мене дуже непокоїть. Бо поминувши те, що замісць двох літ буду мусів ще три роки студіювати, бо треба буде на ново зачинати і все докладно повторити, стоїть менї все перед очима одно важке питанє, іменно: як і за що студіювати... Я покладав цїлу свою надію на Вас, а тут пишете Ви менї що иншого. Тут можу я лишитись лише на час війни, а де удатись по війнї? Правда, я не загину, я потім буду міг всюди знайти занятє, але сумніваюсь дуже, чи взагалї може ся знайти яке занятє, з котрого би я був вдоволений. Я-ж з книжкою зріс, се було моє покликанє і тяжко би прийшло ся менї з книжкою розлучитись. Тату! Ви тамтого року вносили там подане о стипендію для мене, але подане се відкинено, бо стипендиї ті призначені для українських студентів, перебуваючих в Америці. Може би тепер наші американські патріоти взяли під увагу те горе нещасте, яке на нас тут спало і я міг би дістати яку стипендійну позичку, котру би я пізнїйше звернув. Я вірю ще в живучість і добродушність нашого народа, тому не трачу надії. Колиб і звідтам не дістав помочи, то деж я маю потім удатись, щоб бодай троха відітхнути по тій праці? Чи їхати до дому? Тату! Треба числити ся з тим, що ми може вже не маємо дому... Але не журіть ся, прошу Вас, бо се нїчого не поможе. Таке саме нещастє стрінуло не лише нас, але тисяч-тисячів людий і на се ми нїчого не порадимо. Щож, не журім ся, а потішаймось надією, що на звалищах наших домів, на трупах наших братів повстане вольна, независима Україна! — Здоровлю Вас сердечно як також і сестру, Іван Любомирович.

—о—

II.

Лист з села Щенятина, повіт Рава Руська, писаний дня 21. падолиста 1914. батьком до синів.

Дорогі мої Дїти! Пишу до Вас обох той лист, але не знаю, чи він до Ваших рук дістане ся, бо вже минуло 16 недїль, як я до Вас писав, ще в серпню і до сего часу я не маю анї від Вас жадної відомости анї Ви від мене. Бо як я мав від Вас відомість, що біда там в Канадї з причини, що нема роботи, то вже від того часу відомости більше не маємо. І я не знаю, що там єсть з Вами; чи Ви живете, чи бідуєте і чи маєте деяку роботу. Тут трудно дещо довідати ся, бо у нас ще від 15. серпня жадні почти не курсують з причини війни. Отож днесь замислилем кілька слів до Вас написати, а чи той лист до Вас дійде, то не знаю, бо я то надаю через російську почту, бо у нас почти єще не ходять. — Отож доношу Вам, що ми всї з ласки Пана небесного здорові. Твій тесть поїхав за військом, але Бог знає, чи поверне з того форшпану, бо вже кількох вернуло ся, але без коний і возів. І ми також не маємо анї коний анї воза. Все то війна забрала. Я тут не буду богато розписувати ся про війну, бо Ви там лїпше знаєте з ґазет, як ми тут, бо у нас жадні ґазети не йдуть. Ми тілько знаємо за війну, як тут була коло нас битва на саме Успеніє, то зн. в пятницю цїлий день. Тут на наших ґрунтах зараз за зелїзничою лінією то скрізь були російські окопи і війска аж за Шелигами були. Австрійські були знова від Корчева. Коло рова Козакового города були уміщені канони, а на нашім подвірю і коло стодоли стояли вози від канонів. Та боєва лїнія тягнула ся від Белза аж десь до Журавець. І ми тілько один день тої війни виділи. Потому на другий день по Матції Божій був великий бій коло Углівка і Річиці. То все перейшло за границю і там то все тривало до середи, коли наші війска назад цофнули ся аж під Раву і тут дуже завзята війна була. Туди як Голе і Синковиці то мало не цїлий тиждень тривала битва, бо від недїлї аж десь до пятниці. Російські війска Раву здобули. Троха зістав знищений зелїзничий двірець і касарня та кільканайцять домів в містї згоріло, а решта зістало. А потому цофнула ся боєва лїнія ще дальше, аж під Перемишль, під Карпати і коло Дуклї і там коло Черновець; так, що Галичину Росія обняла і завела всюди свої порядки і уряди. Отож ми тут тілько війни виділи в нашім селї. В околицях тривала битва і по 3 тижні; і тепер ми вже тут нїчого не видимо і не чуємо стрілів, бо десь біють ся під Карпатами. Ой, мої Дїтоньки дорогі! Ви там в Канадї нїчого не виділи, але ми тут в тім часї страху не мало мали. Ми вже не гадали, що будемо жити, бо тут кулї як дощ летїли. Ми всї по ямах сидїли і все в ямах було закопане. Хати були голісїнькі, бо то все було приготоване до спаленя. Боже, що тут було огнів! А те все від шрапнелів, бо де стріл, там і огонь.

Диви ся: тут горить, там горить, аж сумно подивити ся, що всюди огонь. Ґут диви ся: Василів горить, Кривиця, Углівок, Ріплин, лиш де глянь; то огонь. Белз два рази горів. А там за границею то аж страх було дивити ся. В Василеві тілько двір згорів: в Кривици також двір і від двора аж до Бобків 7 хат. В Ваньові також двір згорів. А ми, Богу найвисшому дякувати, щасливі. У нас тілько запалили горальню і оковиту і тілько горальня згоріла, а більше нїчого. Але то була комедія, як салдати розбили двері до горальнї і люди оковиту як воду коновками носили. Як дав салдатови шустку, то цїлу коновку оковити набрав. Инші понабирали по 10 і по 15 ґарців оковити. І ми також мали з 10 ґарців, але то все порозадавали ся, бо не було в тім часї анї соли, анї нафти. Деякі і по дві недїли їли без соли. Анї сірників анї тютюну не було, аж то вже десь з заграниці приносили і міняли за оковиту, то геть її наші люди порозадавали. Дорожня в тім часї була най Бог боронить. Пачка сірників коштувала не один ґрейцар, але 10 ґрейцарів, літра нафти 40 і т. д. Страшна дорожня була. Тепер вже Росія все достарчила, то вже сіль по 13 ґр. за кільо, нафта по 20 і меньше, але чоботи 12 і по 15 злр. Мило, що було кільо 42 або 44 ґрейцарів, то тепер 2 корони і богато инших річий ще дорогих. Пшениця була перше більше як 32 корон за 100 кільо, а тепер, як Росія достарчила, то пшениця 100 кільо коштує 19 до 20 корон. Корець жита 15 до 16 корон; мука найкрасша 36 ґелєрів кільо і т. д.

Наша околиця, Корчів, Корчмин, Махнівок, Спас, Угнів і инші села щасливі, бо огню не виділи. В Углівку тілько двір згорів. Річиця зовсім ціла. А що людий цивільних пігнуло зі сьвіта! У нас „зондцу" застрілили і льокая покалїчили. В Василеві щось 7 хлопців, в Кривици двох, а в Ваньові Яцка, війтового сина і старого Рацького трафили кулї; але Яцко жиє, а Рацький на місци впав від кулї. В Річици Кічуня і його зятя дяка і щось 6 хлопців забили. Стайськового дяка знова наші жандарми за москвофільство взяли, а так само і угнівського сьвященика, Романовського; не знати, що з ними стало ся. Більше не буду уже писати, бо колиб я хотів то все описати, то треба би богато часу і паперу. Але і того бим не жалував, кобим тілько знав, що той лист отримаєте. Другим разом, як Бог дасть спокій, то ще більше напишу. Тепер тілько не гризи ся, що не маєм коний і воза. Коби лиш нам Бог дав прожити і разом зійти ся, то всьо буде.

Просїм Бога всевишнього, щоби дав як найхутше спокій, бо ми ще не знаємо, як може стати ся з нами, бо ще не кінець з війною. Тут в нашім селї лишило ся лиш кілька коний, а всї забрала війна. А хто поїхав на той форшпан, то добре що сам повернув ся. А ті, що ще не повернули ся, то також Бог знає, чи коли повернуть, а може і самі де згинули. Двори всї до щенту понищені. Худобу і коні, вози, все позабиране. Кінчу писанє і здоровлю Вас, мої дїти кохані. Дай Вам, Боже, здоровля і відпишіть! — Ваш отець С. Тивончук.

В НЕДІЛЮ, 7. МАРТА 1915 р. в Українськім Клюбі в Ню Йорку при 6-ій улиці буде

ВІДЧИТ

Др. Семена Демидчука

ПРОБЛЄМ САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНИ.

Початок о год. 7 вечер.

Вступ для членів 5 ц., для нечленів 10 ц.

НОВИНКИ.

ЩО ПИШУТЬ ПРО КАЛЄНДАР У. Н. СОЮЗА НА 1915-ТИЙ РІК.

I. **З Вінніпеґу, Ман., (Канада).** Хвальна Редакціє! Отримав я Вашу часопись і календар У. Н. Союза на 1915-тий рік і посилаю Вам щиру подяку від мого серця, бо я настільки вдоволений, що не всилї Вам описати моєї втїхи, бо через 10 літ не придавало ся менї бачити щось подібного в українській мові як Ваш календар і ґазета „Свобода". Я радив би кождому Українцеви і кождій Українці читати щось мудрого, поучаючого і красного, а не сварки і нарікання як в инших ґазетах. Хто прочитає одно число „Свободи", то зараз стане її передплатником так як я, а хто побачить календар У. Н. Союза, то також зараз собі мусить його купити.

Павло Шумка,
1008 Aberdin Ave., Winnipeg, Canada.

II. **З Елко, Б. К., (Канада).** Хвальна Редакціє! Повідомляю Вас, що я одержав календар на 1915-тий рік, за що сердечно дякую. Календар є дуже цікавий і красний. Богато є прекрасних оповідань, описів, статий, віршів, ілюстрацій. Загалом Ваш календар заслугує на як найбільшу похвалу.

М. Корольчук,
Box 80, Elko, B. C., Canada.

III. Українська ґазета „Народнє Слово", яка виходить в Мекісраке, Па., (ч. 2,) писала: „Признати треба, що календар У. Н. Союза на 1915-тий рік, зредаґований п. В. Лотоцьким, займив сего року перше місце між иншими календарями, так в богатстві змісту як і в старанним технїчним викінченю. Правди нігде дїти".

ВЕЛИКІ ЗБОРИ В БОЛГАРІЇ ПРОТИ РОСІЇ.

З початком місяця лютого відбули ся великі політичні збори в Софії, столиці Болгарії. На тих зборах явило ся около 5000 учасників, а між бесідниками був також звісний соціял-демократ Парвус. На зборах принято одноголосно резолюцію проти російського царизму. Збори висловили повне признанє нїмецьким соціял-демократам за їх становище в справі війни, бо нїмецькі соціялісти станули до борби з відвічним ворогом всякої свобідної думки, російським царатом. В другій резолюції висловили збори бажанє, щоби всї балканські держави прилучили ся на сторону Австрії й Нїмеччини в цїли остаточного знищеня царату, а на кінці висловлено бажанє, що **вислідом теперішньої воєнної заверухи повинна бути вільна Україна, Польща і Кавказ.**

—о—

РОСІЙСЬКИЙ СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТ ПАРВУС ЗА САМОСТІЙНОЮ УКРАЇНОЮ.

Накладом української соціял-демократичної партії появила ся брошура написана звісним соціял-демократом Парвусом. Ся брошура, під наголовком: „В обороні демократії — проти царизму" містить передне слово Парвуса і вже в тім переднім слові ставить Парвус рішучо домаганє независимости України і остро виступає проти поведеня одної части російської соціяльної демократії, яка дала ся звести на манївці царським обіцянкам. Погляд який заступає Парвус, є такий сам меньше більше, як Лєніна, котрий мав відчит в Ціріху (в Швайцарії) про самостійну Україну. Парвус, се дуже впливовий чоловік між соціял-демократами в цїлім сьвітї і тому його голос в нашій обороні має велике значінє.

—о—

НЕГРАМОТНІСТЬ У ВОЮЮЧИХ З СОБОЮ ДЕРЖАВАХ.

На 1000 людий, не уміючих читати і писати, є: в Нїмеччині 3, в Анґлії 10, у Франції 161, в Бельгії 248, в Австрії 429, в Сербії 637, в Росії 725.

—о—

НЄ БИЛО, НЄТ І БИТЬ НЄ МОЖЕТ...

Про дальші московські насильства над Українцями довідуємось таке:

1. В Галичинї щораз більше арештують Українців. Недавно вивезено 41 Українців до Тобольська, а 23 до Саратова.

2. На початку війни припинено всї українські політичні часописи, але господарські виходили дальше. Тепер київський комендант заборонив і сї останки наших часописий.

3. Звісний наш ворог Мєншиков помістив в „Новом Времени" статю під наголовком: „Чорна підлість". Є се „чорна підлість галицьких і російських Українців, котрі сьміють (ох!) бороти ся проти сьвятої Росії". „З портретом Мазепи на синьо-жовтій хоругви, з австрійським оружем в руцї йшли українські Січові Стрільцї до бою проти тих російських військ, які хочуть освободити Галичину". Сей поступок Українців називає Мєншікоф „найчорнїйшою підлостию сьвіта". Справдї, є се найчорнїйша підлість, але самого Мєншикова, котрий сьміє говорити про „визволенє Галичини".

4. З Петроґраду вислано до Галичини комісію з рамени міністерства внутрішних справ. Ся комісія має познакомитись з управою краю, з економічними відносинами, зі системою виборчою, з національним питанєм, **а особлившу увагу має звернути комісія на український „партію".** Зібраний матеріял має бути предложений міністерству.

—о—

СМЕРТЬ СИРІЙСЬКО-АРАБСЬКОГО ЕПИСКОПА.

В суботу 27. лютого помер в Брукліні православний сирійсько-арабський епископ Рафаїл. Він підлягав російському сьвятїйшому синодови і ним був поставлений сьвященником нюйорським для православних Сирійців і Арабів, в 1895 році, а опісля 1904. році іменований його епископом. Російські часописи, доносячи про смерть Рафаїла, згадують, що він був великим приятелем Москалїв — про що й ми не сумніваємось тому, що він підлягав російському синодови.

—о—

НАСЕЛЕНЄ СХІДНИХ ІНДІЙ.

В Льондонї оповіщено цікаву статистику населеня Східних Індій. Від 1902 до 1911 р. зросло там населенє о 56 міліонів і виносить тепер 313 міліонів. В тім числї є в Індусів 217 міліонів, в християнського населеня 3,800-



000. Число молодих вдів понизше 20 літ подає статистика на 89.149. Між ними є такі вдовиці, що мають по десять літ, а навіть меньше.

—о—

З ЯКИХ НАРОДНОСТИЙ СКЛАДАЄТЬ СЯ РОСІЙСЬКЕ ВІЙСЬКО.

В російськім війську служать тепер: Москалї, Українці, „Сибірці", „Прибалтійці", Поляки, Литовці, Лотиші, Прибалтійські Нїмцї, Жиди, Татари, Башкири, Буряти, Киргізи, Калмуки, Монголи, Турки, Греки, Вірмени, Болгари, Румуни, Туркестанці, Самаркандці, Черкеси, Черемиси, Мордвини, Перміці, Самоєди і др. Бачимо, що годї навіть розріжнити, чи то дійсні народности, чи то може народности названі після країв; російський уряд не узнає всїх народів а народи, але називає їх, як сам хоче. На всякий випадок цікава собі мішанина російських народів. Щодо релігії, то належать сї народности до православної, католицької і протестантської церкви, а відтак до жидівської, магометанської і буддійської релігії.

—о—

НОВІ КНИЖКИ ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ.

Союз визволу України розвинув дуже енерґічну діяльність, головно на поли публікаційнім. Кромі тих книжок, про які в нас була свого часу згадка, появили ся тепер ще отсї книжки:

а) В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ:

Україна, Росія й Туреччина. Царгород 1915. Накладом Союза визволеня України. Ся книжка, видана в турецькій мові, має на цїли обзнакомити Турків докладно з українським питанєм і є неначе відповідию на питаня, які появились в турецьких часописах про українську справу.

б) В ІТАЛІЙСЬКІЙ МОВІ:

1. **Україна й Українці**, написав др. Стефан Рудницький. Рим 1914. Накладом Головної Української Ради й Союза визволу України. Передне слово в брошурі написав італійський публіцист Ґвальтієро Бразіолї.

2. **Короткі дати про політичні партії на Україні** від скасованя гетьманів аж до наших часів. Рим 1914. Написав В. Дорошенко.

3. **Російська Україна.** Обшар, поділ краю і статистика населеня. Написав А. Жук. Рим 1914.

в) В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ:

Відомости про російську Україну. Царгород 1915. Друкарня Союза визволеня України. Брошура має на цїли познакомити читачів з внутрішним життєм Українців під Росією.

ГУМОР І САТИРА.

Наші діти.

Мала Оришка їсть яблоко і дуже кривить ся.

Мама: Орисю, кинь се яблоко, коли таке квасне.

Орися: О нї, яблоко добре, я лиш так кривлю ся, щоби Михась не хотів його відібрати.

Мусів прийти.

— Де ти так довго сидиш, чоловіче? Таж о тій порі всі шинки замикають!

— Та я длятого і прийшов домів.

Відважний і розумний.

Панна (до свого спасителя): Мущина, за котрого я вийду, мусить бути відважний але й розумний. Ви, пане, вратували мене від смерти, чим оказали відвагу; докажіть, що ви є розумний, а стану вашою жоною.

Він: Се просте — звважайте, що я з розмислом перевернув човен, аби стати вашим спасителем.

Спитайте ся нині свого знакомого, з котрим щодня стрічаєте ся, чи він має вже календар У. Н. Союза. Коли не має ще, то переконайте його, що мусить собі купити, а як не схоче, то загрозіть йому, що купите йому за свої гроші.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Стефан Луговий, Вегрум, Па. До Галичини не можете їхати тепер в жаден спосіб. Вас напевно в дорозі арештують і заберуть в неволю. Жаль за жінкою і діточками заховайте у своїм серци і будьте терпеливі, бо всьо є в Божих руках; без волі Божої Вашим рідним ані волосок з голови не спаде! По війні поїдете домів сьміло, а так можете загинути марно в англійській або російській неволи. (На початку війни можна було їхати з Америки до Галичини через Росію, але тепер вже не пускають).

І. Н., передплатник „Свободи", Монтреаль, Кве., Канада. Старокраєві календарі на 1915-тий рік не вийшли. Видав лише українські календарі жид Штайнбренер з Моравії, але і в його календарах нічо не знайдете про війну, бо вони появили ся дуже вчасно так, що видавець лише на кінци календаря всвів подати коротку згадку про війну. Коли хочете дійсно цікавих річий довідати ся про теперішну европейську війну, то найдете се лише в календари У. Н. Союза на 1915-тий рік. Там маєте окрім зіставлення воєнних подій дуже цікавий опис Мирослава Січинського (статя прислана нарочно до календаря з Берліна, столиці Німеччини), як ведеть ся теперішна війна; потім є статя про те, які були дійсні причини війни і, які вона буде мати наслідки для нашого народа. Крім того є описи новочасних фортів, полевих шанців та підводних мін, які затоплюють воєнні кораблі. До всего того є красні ілюстрації, які наглядно все пояснюють. Ілюстрацій з війни в календари У. Н. Союза є найбільше (всіх більших ілюстрацій є там 110), а є таких і з Галичини.

Крім того кождий мусить признати, що в жадним иншім календари нема такого красного добору українського матеріялу і так богато інформаційних статий про Злучені Держави і Канаду, а до всего того є ще чудові нові ілюстрації. Тож, коли купите собі його, переконаєте ся, що дійсно набули Ви дуже вартісну книжку, а опісля ще — ми того певні — будете і другим радити, аби пійшли слідом за Вами. Ціна календаря У. Н. Союза вже разом з почтою виносить 60 цнт. а дістати його можна в адміністрації „Свободи". Адреса така: „Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ЧИТАЮТЬ ОГОЛОШЕНЯ.

За всі оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", редакція не відповідає. Хто замовляє щонебудь з поміщуваних оголошень, нехай звертаєсь ся просто на адресу тої фірми, яка оголошує ся; в „Свободі" належить замовляти лише те, що „Свобода" оголошує від себе. На се треба добре уважати.

Звертаємо увагу Вп. читачів нашої часописи, що, коли вони висилають замовленя до фірм оголошуючих ся в нашій часописи, роблять се на власне ризико і редакція за се відвічати не може.

КНИЖКА ДО МАСОВОГО ШИРЕНЯ.

На днях появила ся брошура д-ра Семена Демидчука під наголовком: **„Не спує души живої"**. В брошурі обговорюють ся наші національно політичні стремління підчас теперішної війни. Написана популярно й приступно, тому надаєть ся до читаня для найширших верств нашої суспільности. Ціна брошури є дуже низка, бо лише 15 центів, а на почтову пересилку треба додати 2 центи. Оплату можна висилати почтовими марками. Весь дохід призначений на Фонд визволеня України. Брошура вийшла накладом „Бюра Делеґації Головної Української Ради" з Відня при 83 Grand Str., Jersey City, N. J. і там можна її набути. Хто бере в розпродаж понад 100 примірників, дістає відповідний рабат.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Подає ся до відома членів У. Н. Союза, що орган сього товариства („Свободу") висилаєсь лиш таким членам, котрі мають всі приписані статутом орґанізації права. Суспендовані члени не можуть діставати ґазети доти, доки не буде усунена причина суспензи і доки вони не стануть назад правосильними членами У. Н. Союза. Суспендоване і відсуспендовуванє членів відбуваєть ся стисло урядовою дорогою і сеї дороги мусить також придержувати ся експедиція нашої часописи.

Адміністрація „Свободи".

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

в 54 річницю смерти Батька-України
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
відбуде ся
В СУБОТУ, ДНЯ 6. МАРТА 1915 Р.
в литовській гали заходами Тов. „Українська прогресивна Громада"
В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Будуть промовляти представителі народів: українського, англійського, литовського, польського і російського. Будуть декламації і хоральні продукції. Відограна буде драма Т. Шевченка „Назар Стодоля". Нові костюми! Нові декорації. 50% на памятник Шевченка, а 50% на інтернаціональну літературу про Шевченка.

Вступ 25 цнт. Початок о год. 7-мій вечер.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ВАЖНА АДРЕСА.

Австро-угорський ґенеральний консулят в Ню Йорку подає до відома, що листи і грошеві посилки до воєнних бранців в Росії і Сербії треба адресувати так: Gemeinsames Zentralnachweisebureau (Auskunftstelle fuer Kriegsgefangene), Wien, I. Jasomirgottstrasse No. 6.

ПОТРІБНО РУСЬКОЇ ДІВЧИНИ в віці 10—15 літ, до догляду дитини. Голоситись на адресу: B. C., % „Свобода", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 23–28

ПОШУКУЄСЬ ОХОЧИХ ЛЮДИЙ до розпродажи бюстів Т. Шевченка. Особливо просить ся пп. бизнесменів, щоби занялись сею продажею. Значний зарібок запевнений. По близші інформації належить писати до: Charles A. Hartfiel, 219 E. 5th Street, New York, N. Y. 21–

Пошукую своєї сестри **АННИ СТОЛЯР**, з села Верчани, пов. Стрий, котра перебувала попередно в Лудлов, Масс. Перед роком звідтам виїхала. За подане її адреси дам $5.00 нагороди. Голоситись на адресу: Hrynio Stolar, Box 212, Ludlow, Mass. 25 27

ПОШУКУЄ ЗІ СТАРОГО КРАЮ. Василь Бартків (з Іщкова, підгаєцького повіта), тепер при війску (адреса: K. u. k. Pferd-feldbahn No. 5. B. S. 2.|5. Budapest, Hungary), пошукує Михайла Бугая й инших свояків та знакомих, щоби подали йому свою адресу і відомости про себе. 27—29

Австро-угорський консулят в Ню Йорку просить нас оголосити: **Онуфрій Луцїв** (Louis Lestie) зістав убитий дня 22. грудня 1914 р. на закруті зелізниці Ню Йорк Сентрал і Гудсон Рівер, около три милі на північ від Покіпсі, Н. Й. Небіщик був тоді занятий у Walsh Construction Company. Стейтова Комісія для Винагороди Робітників в Олбани, Н. Й., хоче виєднати якесь відшкодоване по убитім і в тій цїли пошукує за його свояками. Коли хтонебудь знає про когось з родини бл. п. Онуфрія Луціва, нехай дасть про се знати на адресу: Imperial and Royal Austro Hungarian Consulate General, 24 State St., New York, N. Y.

Пошукую свого брата **СЕМКА КОГУТА**, родом з Гладок, пов. Тернопіль. Хто би о нім знав, або він сам, зволить зголоситись на адресу: Michael Kohut, Box 166, New Alexandria, Pa. 27

Пошукую **НИКОЛАЯ ЛИСЕНКА, ЙОНИ ЛИСЕНКА І СТЕПАНА ЛИСЕНКА**, котрі довгий час перебували в провінції Саскечеван, Канада. Хто би знав о них, або вони самі, зволять зголосити ся на адресу: Василь Дзюбик, Box 67, P. O. New Toronto, Ont., Canada. 27

Пошукую свого брата **ВАСИЛЯ ГАТЛАНА**, родом з Броницї, повіт Дрогобич. Два роки тому, як приїхав до Америки. Хто подасть мені його адресу, дістане нагороду.— John Hatlan, Box 119, Leadwood, Mo. 27

Пошукую **ТИМОТЕЯ ТОПОЛЬНИЦЬКОГО**; нехай зголосить ся до мене листовно, бо я маю його гроші за 2 шифкарти, що мені звернула Компанія. Єсли хоче затримати в тайні, нехай зголосить ся до П. Беднарчука, Herkimer, N. Y. — Дамїян Мерена. 27

53-АКРОВА ФАРМА НА ПРОДАЖ з домом, стайнею, 2 керниці, грубий ліс, земля добра, близко школи і склепів. Продам за $750.00. Голоситись до: John McDonald, 616 E. 17th St., 2 floor, New York, N. Y. 27

ЦІННИК КНИЖОК,

які можна дістати в друкарні „Свободи":

Порадник для залюблених або як писати любовні листи. — Ціна .. 35 цнт.
Провідник, практичний підручник до науки *англійської* **мови без помочи учителя з доданем словаря.** — Ціна $1.50
Портрет Т. Шевченка, поменьшене портрету славного артиста-маляра Ф. Красіцького. Величина 13x16 цалів на тревалім папери. — Ціна .. 20 цнт.
Під прапором свободи. Вибір патріотичних декламацій. — Ціна ... 30 цнт.
Пісні про Канаду і Австрію. Пригоди з житя еміґрантів, писані віршом. — Ціна .... 40 цнт.
Покуса. — Зміст: Покуса (оповідане). З парктичної школи (оповідане). Я і т голова (оповідане). Пісня про Канаду. 11.000 метрів над землею. Руському серцю (вірш). Вік людий, звірят і ростин. — Ціна ...... 10 цнт.
Принц і нуждар. Дуже займаюче оповідане славного американського *писателя* Марка Твейна в перекладі В. Держируки. — Ціна .... 50 цнт.
Притча про садівника та инші оповіданя, гуморески і сатири. — Ціна .. 40 цнт.
Промови, декламації і желаня на хрестинах, заручинах і весілю для кумів, старостів і дружбів. — Ціна .. 10 цнт.
Про конець сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
Про нутро землі (з 22 образками). — Розкази про будову землі і її передпотопові здобутки. — Ціна .. 25 цнт.
Про Христофа Колюмба та відкрите Америки (2 ілюстрації). — Закон не спиняє вияиства, тільки виховане. — Ріп Ван Вінкель (Вашінґтон Ірвінґ). — Дні нашої слави і недолї. Ціна 15 ц.
Руський штукар. 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартобливі. — Ціна .... 50 цнт.
Рицар і смерть. — Ціна ...... 5 цнт.
Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьміває польську пиху. — Ціна .. 10 цнт.
Релїґійні вірованя старинних народів. — Зміст: Релїґія Єгиптян. Релїґія Халдейців. Первісна релїґія Індусів. Ісповідники релїґії Брамa. Релїґія Будди. Релїґія Перзів. Релїґія Жидів. Релїґія Греків. Релїґія Римлян. — Ціна 20 цт.
Русько-англійський тлумач, з котрого можна дуже скоро навчитись англійської мови. Сторін 256, тверда оправа. — Ціна .... 60 цнт.
Різдвяна ніч (з 10 образками). — Ціна .... 10 цнт.
Слово ч. 5. — Зміст: Блаженний чоловік (з Псалтиря). З книги приповісток Соломона. Чи буде що з наших дітий? Громадське житє Італійців в Ню Йорку. Штука і архітектура на виставі. Дві левади (оповідане). Дещо цікавого. Зі сьвіта. — Ціна .. 15 цнт.
Слово ч. 6. — Зміст: Спочив мій дух... (вірш). Сповідь души. Не виносить ся серце вже моє (вірш). Потреба літератури. Народні школи в Пенсильвенії. Дорога любови, то Божа дорога. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.
Степові люди. — Оповідане з житя в донських степах. — Ціна ..... 15 цнт.
Страшна пімста. — Оповідане М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна .... 20 цнт.
Сьпівомовки .... 40 цнт.
Свекруха. — Комедія в 3 діях. — Ціна .... 25 цнт.
Страйк. — Сценїчний образ з трох діях з житя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна .... 20 цнт.
Стріляй на смерть! — Робітнича драма в 1-ій дії. (Для аматорських театрів). — Ціна .... 15 цнт.
Сьвято весни. — Ворог між нами. — Христос Воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя (1 ілюстрація). — Мати. — На Великдень. — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолї. — Ціна 20 цнт.
Товариська ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Вороженє будучности для женщин. Вороженє будучности для мущин. — Ціна .... 15 цнт.
Тарас Шевченко (17 ілюстрацій). — Ціна .... 20 цнт.
Український співаник. — Ціна 40 цнт.
Хлопська доля. — Ціна ....5 цнт.
Хто з чого жиє? (Розвідка на тлі економічнім). — „Земля рече". — Ціна .... 15 цнт.
Через кордон. (Цікаві розкази еміґранта). Еміґрант (вірш). — Ціна 15 цнт.
Що стало ся з Рудольфом або траґедія на замку Маєрлінґ. — Ціна 60 цнт.
Що то є книжка? — Початки козаччини (з 5 образками). — Ковачий кістяк. — Кіндрат Бубненко-Швидкий. — Дні нашої слави і недолї. — Ціна 20 цнт.
Як мужик ходив до царя правди шукати (оповідане). З гір (вірш). За землю (оповідане). Сьвіт без Аллага (арабська байка). Як вовк пімстив ся на паревн (казка). — Ціна ...... 15 цнт.
Які то є люди на земли? (з 22 образками і 2 мапами). Дуже цікава розвідка про всі раси людий і їх житє. — Ціна .... 50 цнт.
Як писати листи або найновійший і найпрактичнійший Русько-анг. листівник. — Ціна .... 75 цнт.
Як закладати читальні і вести бібліотеки. — Чому рік має 365 днів. — Що таке грім. — Алькоголь, повільна отруя. — Шинок. — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні нашої слави і недолї. — Ціна .... 15 цнт.

ДРУКИ.

Книжочки платничі для вписуваня місячних вплат членів до Братств і Товариств, 50 штук 3.50
Метрики хрещеня, шлюбу і смерти, штука .... 3 цнт.
Помяник за померших .... 10 цнт.
Листові папери. Листи з вінєтою Т. Шевченка, М. Лисенка, Ів. Франка, Богдана Хмельницького, М. Драгоманова — за штуку .... 2 цнт.
Книжки для опікунів хорих 1.00
Сьвідоцтва лікарські для хорих членів Братств і Товариств .... 3 цнт.
Переписні картки. — 1) Т. Шевченко (з портрету Красіцького), 2) Шевченко в молодім віці, 3) Шевченко в неволі (з власноручного портрета), 4) Родинна хата Т. Шевченка, 5) Могила Т. Шевченка в Каневі над Дніпром. — Картки виконані в трох красках і прикрашені взорами в народних мотивах. — 5 карток .... 15 цнт.
Листові папери до родини, своячків, знакомих і др. На кождім листі находить ся відповідний віршик прикрашений гарною трикольоровою вінєтою в народних мотивах і три сторінки ліньовані до писаня. — Ціна за 15 листів першої серії враз з ковертами для мущин 45 центів. — Ціна за 11 листів другої серії враз з ковертами для женщин 36 центів. — Поодинокий листок коштує 4 центи.

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛІҐІЙНІ.

Новий Завіт 2.00
Псалтир 1.00
Бог Надежда Моя, звичайна оправа 1.00
Бог Надежда Моя, кістяна оправа 2.00
Бог Радость Моя, кістяна оправа 1.40
Віночок, для молодіжи, звич. оправа 28
Дорога до неба, скіряна оправа .. 90
Дорога до неба, малий, звичайна оправа 32
Друг Души, кістяна оправа 1.30
Друг Души, малий, звич. оправа ... 50
Горі імієм серця, скіряна оправа .. 1.10
Горі імієм серця, звичайна оправа 34
Хліб Души, кістяна оправа 1.80
Хліб Души, звичайна оправа 90
Молитвослов для католицьких лиць 1.20
Помилуй нас Боже, для молодіжи, скіряна оправа 80
Помилуй нас Боже, звич. оправа .. 50
Коляди 20
Збірник найкрасших пісень церковних 10
Ангельський хор, часть II. 5

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подано у понизшій адресі. Моні-ордер належить долучити до замовленя.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand Str., Jersey City, N. J.